

۱۵۷۲۶۲۹

۱۴۰۳ / ۷ / ۲۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نارسایی‌های ویژه در یادگیری

چگونگی تشخیص و روشهای بازپروری

ویراست دوم

تألیف:

دکتر عزت‌اله نادری

استاد دانشگاه تربیت معلم - استاد دانشگاه آزاد اسلامی (واحد علوم و تحقیقات)

استاد افتخاری دانشگاه دیکن استرالیا

و

دکتر مریم سیف‌نراقی

استاد دانشگاه علامه طباطبائی - استاد دانشگاه آزاد اسلامی (واحد علوم و تحقیقات)

استاد افتخاری دانشگاه دیکن استرالیا

اربابان
نشر اسبباران

نارسایی‌های ویژه در یادگیری (چگونگی تشخیص و روش‌های بازپروری) (ویراست دوم) / تألیف:
دکتر مریم سیف نراقی و دکتر عزت‌اله نادری. - تهران: ارسباران، ۱۴۰۱.
ده، ۲۱۴ ص، مصور، جدول.

ISBN : 978 - 964 - 6389 - 70 - 0

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
یادداشت: در ویراست قبلی سرشناسه مریم سیف نراقی است.
موضوع: کودکان ناتوان در یادگیری -- آموختن -- اختلالات -- درمان
رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۹ ن ۲ ۹۵ س / LC ۴۷۰۴
رده‌بندی دیویی: ۳۷۱/۹
شماره کتابشناسی ملی: ۲۰۳۰۷۵۹

بیا بید به حقوق دیگران احترام بگذاریم

مخاطب عزیز، خواننده گرامی، این کتاب حاصل دسترنج چندین ساله مترجم و ناشر است. تکثیر آن به هر شکل و میزانی، بدون اجازه از ناشر و مؤلف، و خرید و فروش آن کاری نادرست، غیرقانونی، و غیرشرعی است. پیامد این عمل ناصواب موجب بی‌اعتمادی در فضای نشر و فروش کتاب می‌شود و می‌تواند زمینه‌ساز محیطی ناسالم جهت بی‌ارزش کردن زحمات دست‌اندرکاران فعالیت‌های فرهنگی و اقتصادی در جامعه شود که در نهایت، به زیان خود شما و فرزندان‌تان خواهد شد.

سایت
www.ravabook.com

ارسلان
نشر ارسباران

پست الکترونیکی
panahir91@yahoo.com

نارسایی‌های ویژه در یادگیری (چگونگی تشخیص و روش‌های بازپروری) (ویراست دوم)

تألیف: دکتر مریم سیف نراقی و دکتر عزت‌اله نادری
ناشر: ارسباران

نوبت چاپ: شانزده، پاییز ۱۴۰۳
لینتوگرافی، چاپ و صحافی: طیف‌نگار
تعداد صفحات: ۲۲۴ صفحه
شمارگان: ۲۰۰

ISBN : 978 - 964 - 6389 - 70 - 0

شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۶۳۸۹ - ۷۰ - ۰۰

مرکز پخش: تهران - خیابان زرتشت غربی، بین خیابان علیزاده و شیخ‌لر، پلاک ۶۳

تلفن: ۸۸۹۷۳۳۵۸ - ۹ - ۸۸۹۶۱۰۷۰ - ۸۸۹۶۱۰۵۰ - ۸۸۹۶۲۷۰۷ - تلفکس:

فهرست

پیشگفتار.....	هفت
پیشگفتار ویراست نخست.....	نه

❖ فصل ۱: تاریخچه و تعریف نارسایی های ویژه در یادگیری

مقدمه.....	۱
تاریخچه.....	۲
نظریه غلبه طرفی مغز.....	۳
نظریه شناخت گرایان.....	۵
نظریه روان کاوان.....	۶
نظریه کوتاهی دامنه توجه.....	۶
نظریه فرابری آگاهی ها.....	۸
نظریه تأخیر در رشد.....	۱۰
نظریه ضایعات خفیف مغز.....	۱۱
نظریه چند عاملی.....	۱۳
تعریف اختلالات ویژه در یادگیری.....	۱۳

❖ فصل ۲: برآورد درصد شیوع و گروه های عمده با نارسایی های ویژه در یادگیری

مقدمه.....	۱۹
برآورد درصد شیوع.....	۲۰
کودکان با دشواری هایی در خواندن و هجی کردن.....	۲۱
مراحل یادگیری خواندن.....	۲۳
مرحله ۱: آماده شدن برای شروع خواندن.....	۲۳
مرحله ۲: شروع خواندن.....	۲۳
مرحله ۳: رشد مهارت های خواندن.....	۲۴

مرحله ۴: خواندن به طور گسترده	۲۴
مرحله ۵: پالایش خواندن	۲۴
تعریف نارساخوانی	۲۴
ملاکهای تشخیص نارساخوانی	۲۹
انواع نارساخوانی	۳۱
۱. نارساخوانی بینایی	۳۱
۲. نارساخوانی شنوایی	۳۲
کودکان با دشواری‌هایی در نوشتن و املانویسی	۳۵
کودکان با دشواری‌های اساسی در دستخطنویسی یا تحریر	۳۶
کودکان با مشکلات ویژه در املانویسی	۳۷
نارسایی در املانویسی	۴۷
کودکان با دشواری‌های اساسی در ریاضیات	۴۸
۱. فقدان آمادگی ذهنی	۴۹
۲. تدریس ناکافی یا نادرست	۴۹
۳. عملکرد پایین هوش غیرکلامی	۴۹
۴. ضعف حافظه بینایی و شنوایی	۵۰
۵. اختلال در تشخیص و درک بینایی	۵۰
۶. اختلال در تشخیص و درک شنوایی	۵۱
۷. اختلال در ادراک فضایی	۵۲
چگونگی تجزیه و تحلیل مشکلات درس ریاضیات دانش‌آموزان با نارسایی‌های ویژه	
در یادگیری	۵۲
ملاک‌های تشخیص اختلال یادگیری در ریاضیات (حساب)	۵۴
مهارت‌های اجتماعی و نارسایی‌های ویژه در یادگیری	۶۰

✱ فصل ۳: مراحل تشخیص کودکان با نارسایی‌های ویژه در یادگیری

مقدمه	۶۳
روش‌های عمده شناسایی و تشخیص	۶۴
۱. روش مشاهده	۶۴
۲. روش مصاحبه	۶۵
۳. روش استفاده از آزمونهای روانی	۶۵

✱ فصل ۴: روش‌های بازپروری و آموزشی کودکان با نارسایی‌های ویژه در یادگیری

مقدمه	۱۰۳
روش ادراکی - حرکتی	۱۰۵

۱۱۷	آزمون اندازه گیری ادراکی - حرکتی کپارت
۱۱۹	روش چندحسی
۱۲۱	مراحل روش چندحسی فرنالد
۱۲۲	نکات ضروری در روش چندحسی فرنالد
۱۲۴	وسیله آموزشی سینا
۱۳۲	روش سازماندهی مجدد اعصاب مرکزی
۱۳۳	روش استفاده از آزمونها
۱۳۴	الف. آزمون توانایی های روانی - زبانی ایلی نوی (آی. تی. پی. ا.)
۱۳۶	۱. سطح مجسم کننده
۱۳۷	۲. سطح اتوماتیک یا خودکار
۱۳۹	آزمون رشد ادراک بینایی فراستیک
۱۳۹	۱. توانایی هماهنگی حرکتی و چشم
۱۴۰	۲. تشخیص تصویر و زمینه
۱۴۱	۳. درک ثبات شکل
۱۴۱	۴. تمیز وضعیت در فضا
۱۴۲	۵. درک روابط فضایی
۱۴۳	آزمون تشخیص تفاوت شنوایی و بین
۱۴۴	روش رشد زبان
۱۴۶	۱. احساس
۱۴۶	۲. ادراک
۱۴۶	۳. تصور
۱۴۷	۴. نمادین کردن
۱۴۸	۵. درک مفهوم
۱۴۸	پیشنهادهای آموزشی
۱۵۰	۱. چگونگی ترمیم ناتوانی در زبان شنوایی
۱۵۱	۲. چگونگی ترمیم نارساخوانی
۱۵۲	۳. چگونگی ترمیم نارسایی در نوشتن
۱۵۳	۴. چگونگی ترمیم ناتوانی در ریاضیات
۱۵۵	۵. چگونگی ترمیم ناتوانیهای غیرکلامی
۱۵۷	روش تغییر رفتار
۱۶۷	هدف کلی برنامه بازپروری
۱۷۵	منابع
۱۷۵	الف. فهرست منابع فارسی
۱۷۷	ب. فهرست منابع انگلیسی

❖ پیوست شماره ۱: تمرینهای آزمون فراستینگ..... ۱۸۵

❖ پیوست شماره ۲: نمونه‌هایی از آزمون تشخیص مشکلات خواندن و

املا نویسی..... ۲۰۳

۲۰۴..... متن خواندن برای دانش‌آموزان اواخر کلاس اول

۲۰۴..... متن شماره (۱)

۲۰۵..... سوالات درک مطلب متن شماره (۱)

۲۰۶..... متن خواندن برای دانش‌آموزان اواخر کلاس دوم

۲۰۶..... متن شماره (۲)

۲۰۷..... سوالات درک مطلب متن شماره (۲)

۲۰۸..... متن خواندن برای دانش‌آموزان اواخر کلاس سوم

۲۰۸..... متن خواندن شماره (۳)

۲۰۹..... سوالات درک مطلب متن شماره (۳)

پیشگفتار

از نیمه دوم قرن بیستم، پژوهش و مطالعه دربارهٔ کودکانی آغاز شده است که حالت و کردار آنان برای بسیاری از پدران، مادران، معلمان و مددکاران حیران‌کننده است. زیرا، اغلب آنان علی‌رغم داشتن هوش طبیعی، بدون بهره‌گیری از آموزشهای ویژه قادر به ادامهٔ تحصیل نیستند، یا برخی دیگر ممکن است یک روز مطالب را بخوبی فرا گیرند، و روز دیگر تمام آن را فراموش کنند، عده‌ای دیگر در پاره‌ای از کارها بر بسیاری از همگنان خود پیشی می‌گیرند و در بخشی دیگر مانند کودکان کوچکتر از خود عمل می‌کنند. بسیاری از این کودکان تنها در یادگیری یک درس خاص دچار مشکل هستند، اما برخی از آنان در یادگیری چند موضوع درسی دشواری دارند. مشکلات یادگیری این‌گونه کودکان معمولاً با افزایش سن آنان وخیم‌تر می‌شود، به طوری که مشکل آنان که زمانی به راحتی قابل تشخیص بود، صراحت و روشنی خود را از دست می‌دهد، زیرا این مشکل به سایر زمینه‌ها نیز سرایت می‌کند.

گاه این سؤال مطرح است که آیا مشکلات روانی منجر به نارسایی ویژه در یادگیری می‌شود یا مشکلات عاطفی و روانی خود حاصل نارسایی ویژه در یادگیری کودک است؟ باید خاطرنشان ساخت که هر دو شکل آن امکان‌پذیر است. بدین صورت که کودکان با تشنه‌های عاطفی نمی‌توانند از حداکثر توانایی‌های بالقوهٔ خود به طرز صحیح استفاده کنند و لذا کشمکشها و تضادهای روانی می‌تواند سبب مشکلات یادگیری در یک یا چند زمینهٔ درسی شود. نیز آبشخور مشکل عاطفی کودک می‌تواند از نارسایی او در یادگیری زمینهٔ درسی ویژه باشد.

بدیهی است که اگر ریشه مشکلات یادگیری کودک، مسایل عاطفی و روانی او باشد، این‌گونه کودکان در طبقه‌بندی کودکان با اختلالات رفتاری قرار می‌گیرند که مقوله‌ای جداگانه است و مورد نظر نگارندگان در این کتاب نیست. اما، در مواردی مشکلات عاطفی و نارسایی یادگیری آنچنان در هم تنیده می‌شود که تمیز رابطه علت و معلولی بین آنها ظرافت تشخیصی بسیاری را طلب می‌کند.

این نوع پیچیدگی‌ها، توأم با کمی آگاهی‌ها و ناآشناییهای مسئولان، مربیان و والدین در این زمینه سبب می‌شود که گاهی این کودکان بر خطا، به مدارس دانش‌آموزان عقب‌مانده ذهنی فرستاده شوند، و یا بالاجبار در مدارس عادی باقی بمانند. در صورت اول به علت برتری هوش این دانش‌آموزان نسبت به گروه عقب‌ماندگان ذهنی، اینان دچار مشکلات سازشی و تطابقی می‌گردند، و در صورت دوم به علت نارسایی ویژه‌ای که در یادگیری دارند با شکستهای پی در پی مواجه می‌شوند و از مدرسه و درس بیزار و متنفر می‌گردند و احتمالاً به رفتارهای ضداجتماعی گرایش پیدا می‌کنند.

در کتاب حاضر، تلاش بر آن است تا با بهره‌گیری از اطلاعات و تجربیات موجود، مباحث مرتبط با موضوع را به گونه‌ای رسا، روان و احتمالاً جامع به حضورتان تقدیم داریم. امید است، این خدمت ناچیز در درجه اول مورد قبول حق تعالی و در درجه دوم مورد پذیرش شما عزیزان قرار گیرد.

والسلام

م. سیف نراقی و ع. نادری

۱۳۷۹/۳/۲۵

پیشگفتار ویرایش نخست

از این که می‌توانیم بار دیگر از این طریق با شما عزیزان سخن بگوییم، سرافراز هستیم و در برابر حق تعالی خاضعانه سجده شکر به جا می‌آوریم.

عزیزان اندیشمند همان‌گونه که مطلع هستید، مبحث «نارسایی‌های ویژه در یادگیری» عمر درازی در وادی علم نداشت. نخستین بار در سال ۱۳۶۳ در کشور عزیزمان کتاب ما به عنوان اولین کتاب در این باره با عنوان «اختلالات یادگیری» توسط انتشارات امیرکبیر منتشر گردید^۱ و مقالات ما نیز در این زمینه، اولین مقالات منتشر شده بود. اما بحمدالله در حال حاضر بیش از ده کتاب دانشگاهی دیگر در این خصوص توسط همکاران گرانقدر تألیف یا ترجمه شده است. همچنین در طی سالهای ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۸ تنها در فصلنامه علمی - پژوهشی «پژوهش در حیطه کودکان استثنایی» تعداد ۳۸ مقاله انتشار یافته است.

ما نیز در این جریان، کتاب «نارسایی‌های ویژه در یادگیری» را که تکامل یافته کتاب «اختلالات یادگیری» است، در سال ۱۳۷۹ منتشر نمودیم و پس از چند بار تکرار چاپ، اکنون موقعیت را برای تجدیدنظر در آن و گنجاندن نکات و نتایج تحقیقات به منظور رساتر کردن مفاهیم و بومی‌سازی مصادیق^۲، مناسب دانسته و امیدواریم که با تغییرات

۱. این کتاب تاکنون ده بار تکرار چاپ دارد.

۲. در این ویرایش سعی شده است تا آنجا که ممکن است از نتایج تحقیقات داخلی در ارتباط با موضوع کتاب بهره گرفته شود تا بدین وسیله هم مفاهیم، مصادیق بومی داشته باشد و هم اعتماد به نفس دانش‌پژوهان و محققان ایرانی افزایش یابد.

جدید، چه از نظر پاره‌ای از محتوا و چه ناشر توانسته باشیم به ایفای نقش خود، یعنی خدمتی اندک به جامعه علمی، جامعه عمل پوشانده باشیم.

التماس دعا

دکتر عزت‌اله نادری - دکتر مریم سیف نراقی

فروردین ۱۳۸۹

www.ketab.ir